

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף לח

אמר רב אחא בר אדא, במערבא פסקין וכו': בארץ ישראל מחלקים את הפסוק הזה לשלושה פסוקים - **"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵב הָעֵבֶן בְּעֵבֹר וְשָׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עֲמֹרָה וְגַם בָּרַח וַיֹּאמְרוּ לְעוֹלָם וַיִּגְדּוּ מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל יְהוָה",** וכך חילקו אותו: 1. **"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵב הָעֵבֶן"**. 2. **"בְּעֵבֹר וְשָׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עֲמֹרָה וְגַם בָּרַח וַיֹּאמְרוּ לְעוֹלָם"**. 3. **"וַיִּגְדּוּ מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל יְהוָה"**.

*

לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות: הלוחות היו עשויות מחומר יקר הנקרא 'סנפרינון'.

*

מתיב רב חסדא ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם: והרי נאמר **"וְאֵתִי צִוָּה יְהוָה בְּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים..."**, א"כ מוכח שמשה בן הצטווה ללמד את התורה לישראל, ומדוע אמר רבי יוסי ברבי חנינא שהתורה ניתנה רק למשה ולזרעו?
תירוץ: ואותי צוה, ואני לכם: כלומר ה' ציווה אותי את חוקי ומשפטי התורה, ואני מרצוני לימדתי אתכם.

קושיא: והרי נאמר **"רָאָה לְמַדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּנִי יְהוָה אֱלֹהֵי"**, א"כ מוכח שמשה בן הצטווה ללמד את התורה לישראל.

תירוץ: אותי צוה, ואני לכם: כלומר ה' ציווה אותי את חוקי ומשפטי התורה, ואני מרצוני לימדתי אתכם.

קושיא: והרי נאמר **"וְעַתָּה כְּתַבּוּ לְכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְרָהּ בְּפִיהֶם..."**, א"כ מוכח שמשה בן הצטווה ללמד את התורה לישראל.

תירוץ: השירה לחודה: רק השירה (= פרשת האזינו) ניתנה לישראל.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

קושיא: בהמשך הפסוק שם נאמר "...למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישׂראל", דהיינו שהשירה הזאת תהיה עדות לישראל שאם לא ישמרו את התורה יקבלו את העונשים הכתובים בשירה הזאת, ואם התורה לא ניתנה לישראל לא מובן איזה עדות יש בשירה.

בגלל הקושיא הגמרא חוזרת בה ממה שאמרה שרק משה קיבל את התורה:

אלא פילפולא בעלמא: אלא באמת כל עם ישראל קיבל את התורה, אלא שמשה קיבל את ההבנה והחריפות שבתורה (= כי כל החכמה והשכל רמוזים בכתב התורה בצירוף האותיות. -רא"ש), והוא נהג טובת עין ונתן זאת לישראל.

*

אין הקב"ה משרה שכינתו: בקביעות.

וכולן ממשה: את כל המעלות הנ"ל אנו לומדים ממשה, שהקב"ה השרה את שכינתו עליו והיו בו את המעלות הללו.

הגמ' מוכיחה שהקב"ה משרה שכינתו רק על גיבור:

גבור, דכתיב: שנאמר "וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֵהָל עַל הַמִּשְׁכָּן", ואמר מר שמשה רבינו פרש את האהל על המשכן, וגובה המשכן היה עשר אמות, הרי שמשה היה כ"כ גבוה שיכל לפרוש את האהל על המשכן, וכיון שהיה כ"כ גבוה מסתבר שהיה גבור.

קושיא: אימא דאריך וקטין: יתכן שמשה היה ארוך בקומה (= גבוה), וקטן בכח (= חלש).

אלא מן הדין קרא: אלא ההוכחה היא מהפסוק הזה - "וְאַתְּפֹשׂ בְּשֵׁנֵי הַלְּחֹת וְאַשְׁלֹכֶם מֵעַל נְשֵׁי יָדֵי וְאַשְׁבְּרֶם לְעֵינֵיכֶם", והלוחות היו באורך 6 טפחים ורוחב 6 טפחים ועובי 3 טפחים, וכדי לשבור אותם היה צריך לחבוט אותם בקרקע בכח גדול, ומכאן ההוכחה שהיה גבור.

הגמ' מוכיחה שהקב"ה משרה שכינתו רק על חכם:

חכם, רב ושמואל... וכולם ניתנו למשה חסר אחת: כלומר שקיבל 49 שערי בינה מתוך 50.

משה דכתיב "לא חמור אַחַד מֵהֶם נְשָׂאתִי": דהיינו שמשה אמר לה' שהוא לא לקח אפילו חמור אחד מעם ישראל, ואם בא לומר שלא לקח מהם בחינם וכי הוא משבח את עצמו שלא גזל מהם? אלא בהכרח שבא לומר שלא לקח מהם אפילו בתשלום, וא"כ מוכח שהיה עשיר ולא היה צריך לשכור כלום מישראל לפי שהיה לו הכל.

קושיא: דלמא משום דעני הוה: אולי הוא לא לקח מהם בתשלום בגלל שהיה עני ולא היה לו כסף לשלם?

תירוץ: אלא לומדים זאת מהפסוק "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרִאשֹׁנִים", והוא התעשר מהפסולת (וכפי שביארנו למעלה).

שמואל דכתיב "הֲנִי עֲנוּ בִי נֶגְדַי יְהוָה וְנֶגְדַי מְשִׁיחוֹ אֶת שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחֲמוֹר מִי לְקַחְתִּי": דהיינו ששמואל אמר לישראל שהוא לא לקח מהם אפילו שור או חמור, ואם בא לומר שלא לקח מהם בחינם וכי הוא משבח את עצמו שלא גזל מהם? אלא בהכרח שבא לומר שלא לקח מהם אפילו בתשלום, וא"כ מוכח שהיה עשיר ולא היה צריך לשכור כלום מישראל לפי שהיה לו הכל.

קושיא: דלמא משום דעני הוה: אולי הוא לא לקח מהם בתשלום בגלל שהיה עני ולא היה לו כסף לשלם?

תירוץ: אלא לומדים זאת מהפסוק "וַיִּתְּשֶׁבְתוּ הָרְמָתָה כִּי שָׁם בֵּיתוֹ", דהיינו שבכל מקום שהלך לשפוט את ישראל לקח עמו את כלי תשמישו ולא היה צריך לקחת מאחרים, וזה סימן שהיה עשיר.

אפילו ברצון: כלומר ששמואל לא לקח אפילו כשרצו להשכיר לו, לפי שיתכן שהתרצו להשכיר לו רק בגלל שהתביישו ממנו.

עמוס דכתיב "וַיַּעַן עֲמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל אֲמֻצָּה לֹא נָבִיא אָנֹכִי וְלֹא בֶן נָבִיא אָנֹכִי כִּי בֹקֵר אָנֹכִי וּבֹלֵס נִשְׁקָמִים": אמציה אמר לנביא עמוס שהוא נביא שקר והוא מתנבא כדי לקבל כסף, ועמוס ענה לו שיש לו עדרי צאן ובקר וכן יש לו עצי שיקמה בשפלה ואינו צריך לקבל כסף מאחרים, וא"כ מוכח שהיה עשיר.

יונה דכתיב: נאמר "וַיִּקַּם יוֹנָה וַיֵּרָד לְבֶרֶחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלְּפָנָי יְהוָה וַיֵּרַד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֹנִיָּה בָּאָה תַרְשִׁישִׁי וַיִּתֵּן שָׂכָרָה וַיֵּרַד בָּהּ לְבוֹא עִמָּהֶם תַרְשִׁישָׁה מִלְּפָנָי יְהוָה", ואמר ר' יוחנן שהוא נתן לרב החובל את כל שכר הספינה כדי שהוא יסכים להפליג מיד ולא ימתין עד שתתמלא הספינה באנשים שישלמו לו עבור ההפלגה, וזהו סכום עצום עבור הפלגה בספינה, א"כ מוכח שהיה עשיר.

(המשך בדף הבא ↓)

משנה: זון את אשתו ואת בניו: המדיר את חבריו שלא יהנה מנכסיו, מותר למדיר לזון את אשתו ובניו של המודר. ואפילו שהמודר חייב לזון אותם והוא נהנה מכך שהמדיר פרע את חובו, משום שאין הכוונה של המדיר לפרוע את חובו אלא לעשות צדקה עם אשתו ובניו של המודר והמודר נהנה מכך ממילא.

ולא יזון את בהמתו: של המודר בין אם היא בהמה טהורה ובין אם היא בהמה טמאה משום שעל ידי כך המחיר שלה עולה והמודר נהנה מכך.

לדעת רבי אליעזר מותר לזון בהמה טמאה, משום שלא רק נפשה שייכת לשמיים אלא גם גופה 'שייך' לשמיים כלומר שהוא אסור באכילה, וממילא אין המודר נהנה מכך שהיא מתפטמת. אבל בהמה טהורה שאמנם נפשה שייכת לשמים אבל גופה שייך למודר - שמותר לו באכילה - אסור למדיר להאכיל אותה כי הוא מהנה אותו בכך.

[הר"ן מפרש שהמחלוקת היא רק בלפטם את הבהמה, ורבי אליעזר מתיר משום שבהמה טמאה עומדת למלאכה ולא לאכילה ולכן אין לו הנאה בפיטום שלה, אבל להאכיל אותה כדי לחיות גם רבי אליעזר מודה שאסור משום שהוא מהנה אותו בכך].

גמרא: מותר להשיא לו ביתו: מותר למדיר לחתן את הבת שלו עם המודר.

היו בה רבי זירא: רבי זירא מתקשה בדבר – באיזה מקרה מדובר:

אם מדובר: **בשנכסי אבי כלה אסורים על החתן** - כמו שפירשנו שהמדיר מחתן את בתו עם המודר – הרי הסמכות של האב לחתן את בתו היא רק כשהיא נערה (או קטנה) שהרי בוגרת אינה ברשותו. ואם אכן מדובר שהוא מוסר לו את בתו הנערה, הרי הוא ממש מהנה אותו בכך, שהרי הוא כאילו מוסר לו שפחה לשמשו, והיאך מותר לו?

ואם מדובר: **כשנכסי חתן אסורים על אבי כלה** - שהמודר מחתן את ביתו עם המדיר, והחידוש הוא שמותר למדיר לפרנס את אשתו שלו הלא היא בתו של המודר. הרי אין בכך כל חידוש, כי כבר למדנו במשנתנו שהמדיר יכול לפרנס אפילו את אשתו ובניו של המודר.

תירוצ: לעולם בשנכסי אבי כלה אסורים על החתן (המדיר מחתן את בתו עם המודר) אלא שהוא מוסר לו את ביתו הבוגרת, כלומר הוא משדך ביניהם. והחידוש הוא שאפילו שהוא נותן לה את העיצה הזו ומשכנע אותה להתחתן, מכיון שהיא בוגרת העושה זאת על דעת עצמה אין זה נחשב שהוא מהנהו.

*

(המשך בדף הבא ↓)

המדיר בנו לתלמוד תורה: המדיר את עצמו שלא יהנה מבנו בכדי שבנו יהא פנוי לתלמוד תורה – ישנן מלאכות קטנות שמותר לבן לעשות לאביו. כגון למלאות לו חבית מים, להדליק לו נר, ולצלול לו דג קטן.

מותר להשקותו כוס של שלום: כלומר מפני דרכי שלום. בבבל פירשו שהכוונה לכוס של בית האבל. דהיינו כמובא במסכת כתובות עשרה כוסות יין תקנו חכמים לשתות בבית האבל, ומותר למדיר להשקות את המודר כשהוא אבל. [דוקא להגיש לו את הכוס אך לא לתת לו כוס משלו -ר"ן].

ואילו בארץ ישראל פירשו שהכוונה לכוס של בית המרחץ. שהיה דרכם לשתות כוס מים חמים לאחר רחיצה בבית המרחץ, ומותר למדיר להשקות את המודר. הטעם שמותר באלו כי זו הנאה מועטת בעלמא.

*

למנחרותא עבדין: בעבדים ושפחות כנעניים אין הנאה לבעלים מפיוטום שלהם, לפי שהם מיועדים לצורך עבודה ולא לפיוטום. אבל בהמה טמאה עומדת למות בשביל אכילה לגויים, והיא נמכרת יקר יותר כשהיא מפוטמת, וממילא המדיר מהנה אותו כשהוא מפטם אותה.

משנה: המודר הנאה מחבירו ונכנס לבקרו: הגמרא תבאר מי מודר ממי - האם החולה מהמבקר או המבקר מהחולה. וכן שאר דברי המשנה יתבארו בגמרא.